

Neptun kód:		BTTOR200RKÖ		
Az óra címe:		Oktató:	Tárgyjegyző:	
Magyarország neolitikuma és rézkora		Pusztainé Fischl Klára	Pusztainé Fischl Klára	
Az óra címe angol nyelven:			Az óra időpontja:	
The Neolithic and Copper Age in Hungary			Meghirdetéskor megadva	
Az óra tanterv szerinti felhasználhatósága:				
Az óra típusa:	Beszám. kötelezettség	Heti óraszám:	Kreditérték:	Előfeltétel:
előadás	kollokvium	2	3	-
Az óra rövid tartalmi ismertetése:				
<p>Az előadáson kronológiai sorrendben tárgyaljuk a Kárpát-medencei ie. 6000-3000/2800 közötti kultúrák tárgyi hagyatékát. Külön hangsúlyt kapnak a neolitizáció folyamatának állomásai és a településtörténeti és társadalomtörténeti problémák. Kitérünk a fémművesség fejlődésének menetére, és érintjük a Kárpát-medencei kultúrák európai nagyobb kultúrkörökkel való kapcsolatát. A fontosabb lelőhelyek kutatástörténetét, a jelenleg is folyó ásatásokat és az időrend szempontjából nélkülözhetetlen, új módszerekkel történt feldolgozásokat is tárgyaljuk. Kiemelt figyelmet fordítunk az adott régészeti kultúráknak a Kárpát-medence földrajzi, ökológiai és éghajlati viszonyaihoz való igazodására.</p>				
Az óra tematikája, vizsgakérdések stb. részletes ismertetése:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A magyarországi neolitikum és rézkor kutatástörténete 2. A neolitizáció fogalma, elméletei és útja 3. Korai neolitikum a Kárpát-medencében 4. A Vondó-kultúra kialakulása 5. Középső neolitikum 1: Vondó-csoportok a Dunántúlon 6. Középső neolitikum 2: Vondó-csoportok a Tisza mentén 7. Későneolitikum a Tisza mentén: a tiszai kultúra 8. Későneolitikum a Dunántúlon: a Lengyel-kultúra 9. Neolitikum-rézkor átmenete a Kárpát-medencében, a rézkor fogalma, a fémművesség kialakulása 10. Kora és középső rézkor a Dunántúlon 11. Kora rézkor a Tisza mentén 12. Középső rézkor a Tisza mentén 13. Kora rézkor a Dunántúlon 14. Középső rézkor a Dunántúlon 15. Késő rézkor és a rézkor végi folyamatok <p>A vizsgakérdések megegyeznek a feldolgozott témákkal.</p>				
Jegy szerzésének feltételei:				
aláírás, kollokvium				
Fontosabb kötelező irodalom jegyzéke:				
<p>Magyar Régészet az Ezredfordulón. Szerk.: Visy Zs., Budapest, 2003. 98-121. Whittle, A. (ed.): The Early Neolithic on the Great Hungarian Plain. Investigations of the Körös culture site of Ecsegfalva 23, County Békés. Varia Archaeologica Hungarica XXI (2007) Alltag und Religion. Jungsteinzeit in Ost-Ungarn. Hrsg.: Meier-Arendt, W. Frankfurt am Main 1990 (=The Late Neolithic of the Tisza region. Ed.: Tóth L. Budapest–Szolnok 1987) Kalicz N. – Makkay J.: Die Linienbandkeramik in der Grossen Ungarischen Tiefebene. StudArch 7, Budapest 1977 Magyar régészet az ezredfordulón. IV. Az Újkőkor, V. A rézkor. Szerk.: Visy Zs. Budapest 2003, 97–137. A Magyar Nemzeti Múzeum őskori aranykincsei. Budapest. 1999</p>				
Fontosabb ajánlott irodalom jegyzéke:				
<p>Makkay J.: A magyarországi neolitikum kutatásának új eredményei. Akadémiai kiadó, Budapest, 1982. Neuere Daten zur Siedlungsgeschichte und Chronologie der Kupferzeit des Karpatenbeckens. IPH VII, Budapest Paluch T.: Kora neolitikum településrészlet Hódmezővásárhely határában. In: Hétköznapiak vénuszi. Hmvh 2005, 9-43. Kalicz N.: Frühneolithische Siedlungsfunde aus Südwestungarn. IPH 4, 1990. Kertész R. – Sümei P.: Teóriák, kritika és egy modell: Miért állt meg a Körös-Starčevo kultúra terjedése a Kárpát-</p>				

medence centrumában? Tisicum 1999, 9–23.

Kalicz N.: Figürliche Kunst und bemalte Keramik aus dem Neolithikum Westungarns. *Archaeolingua. Series Minor* 10.

Kalicz N.: Kőkori falu Aszódon. *Múzeumi Füzetek* 32. Petőfi Múzeum, Aszód, 1985.

Horváth F.: Gorzsa. Előzetes eredmények az újkőkori tell 1978 és 1996 közti feltárásáról. In: *Hétköznapi vénuszai. Hmvh* 2005, 51-83.

Kalicz N.: Kultúrávalzozások a korai és középső rézkorban a Kárpát-medencében. *ArchÉrt* 114–115 (1987-88) 5-6.

Kalicz N.: A legkorábbi fémleletek Délkelet-Európában és a Kárpát-medencében az i.e. 6-5. évezredben. *ArchÉrt* 119 (1992) 3-14.

Gyucha A. – Parkinson W. A. – Yerkes R. W.: Kora rézkori településkutatás a Dél-Alföldön. Előzetes jelentés a Körös Regionális Régészeti Program 1998-2002 között végzett munkájáról. *MFME-StudArch* X (2004) 25-52.

Ida Bognár-Kutzián: The Copper Age Cemetery of Tiszapolgár-Basatanya. *ArchHung* XLII (1963)

Ida Bognár-Kutzián: The Early Copper Age Tiszapolgár Culture in the Carpatian Basin. *ArchHung* XLVIII (1972)

Patay Pál: Die hochkupferzeitliche Bodrogeresztúr-Kultur. *BdRGK* 55 (1974) 1-72

P. Patay: Kupferzeitliche Siedlung von Tiszalúc. *IPH* XI (2005)

Kalicz N.: Beiträge zur Kenntnis der Kupferzeit im ungarischen Transdanubien. *Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde* 55 (1991) 348

E. Bánffy: Early Chalcolithic settlement at Zalaszentbalázs-Szőlőhegyi mező. *Anteus* 22 (1995) 71-102

E. Bánffy: South-West Transdanubia as a mediating area. On the cultural history of the Early and Middle Chalcolithic. *Anteus* 22 (1995) 157-196.

Somogyi K.: A Balaton-Lasinja-kultúra leletanyaga Somogy megyében. *CommArchHung* 2000, 5-48.

M. Virág Zs.: Középső rézkori kerámialeletek Zalavár-Basaszigetről. *Zalai Múzeum* 14 (2005) 37-52

Zs. M. Virág: Die Hochkupferzeit in der Umgebung von Budapest und in NO-Transdanubien (Das Ludanice Problem). *Acta ArchHung*

Banner J.: Die Pécelér Kultur. *ArchHung* 35, Bp. 1956

Bondár M.: A badeni kultúra kutatási helyzete Magyarországon. *MFME-StudArch* VIII (2002) 7-30.

Balatonöszöd-temetői dűlő irodalma. Letölthető: <http://www.archeo.mta.hu/munkatars/horvathunde>

Bondár M.: Funde der Kostolác- und der Spätbedener Kultur. *ActaArchHung* 36 (1984) 59-84.

Ecsedy: The People of the Pit-Grave Kurgans in Eastern Hungary. *Fontes* 1979.

Kalicz N.: A késő rézkori Bádén kultúra temetője Mezőcsát-Höröcsögösön és Tiszavasvári-Gyepároson. *HOMÉ* 37 (1999) 57-101.

Egyéb tudnivalók:

Kiegészítő anyagismeret gyakorlaton a részvétel kötelező